

13. november 2023

Sundhedsstrukturkommissionen
struktur@sum.dk

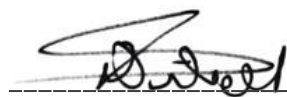
Til medlemmerne af Sundhedsstrukturkommissionen

Vi er glade for, at en mere forpligtende, datadrevet og systematisk forebyggelsesindsats båret af høj, ensartet kvalitet fremgår som en af Sundhedsstrukturkommissionens centrale sigtelinjer for indretning af fremtidens sundhedsvæsen.

En styrket forebyggelsesindsats er helt afgørende for at sikre et bæredygtigt og robust sundhedsvæsen i fremtiden. Hjerteforeningen, Diabetesforeningen, Lægeforeningen, Lungeforeningen og Kræftens Bekæmpelse ser større politisk prioritering, bredere forpligtelse og en fælles ansvarstagen for hele forebyggelsesområdet som en grundforudsætning for, at vi også i fremtiden har et velfungerende sundhedsvæsen.

På den baggrund har Hjerteforeningen, Diabetesforeningen, Lægeforeningen, Lungeforeningen og Kræftens Bekæmpelse udarbejdet 5 konkrete løsningsforslag, der peger på nationale strukturer, som kan realisere de store potentialer i bedre forebyggelse. Det er vores håb, at de 5 løsningsforslag vil få en fremtrædende plads i Sundhedsstrukturkommissionens anbefalinger og efterfølgende vil indgå i beslutningsgrundlaget for den fremtidige organisering af sundhedsvæsenet.

Med venlig hilsen

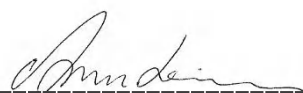
Morten Ørsted-Rasmussen
Områdedirektør, Hjerteforeningen

Claus Richter
Adm. direktør, Diabetesforeningen

Camilla Rathcke
Formand, Lægeforeningen

Ann Leistiko
Direktør, Lungeforeningen

Mette Lolk Hanak
Forebyggelseschef, Kræftens Bekæmpelse

Fælles forebyggelsesindspil til Sundhedsstrukturkommissionen

Udviklingen i danskernes sundhedsadfærd går på flere områder fortsat den forkerte vej. Alt for mange ryger, flere er inaktive, flere udvikler overvægt, og alkoholforbruget er stort - ikke mindst blandt de unge. Det er helt afgørende, at danskernes sundhed forbedres, hvis vi skal sikre et bæredygtigt og robust sundhedsvæsen i fremtiden. Vi skal skabe en sund omstilling i hele samfundet, og forebyggelse skal prioriteres langt højere på både nationalt, regionalt og kommunalt niveau.

Med 5 konkrete forslag til, hvordan vi indfrier forebyggelsespotentialer, er det Hjerteforeningens, Lægeforeningens, Diabetesforeningens, Lungeforeningens samt Kræftens Bekæmpelses håb, at forebyggelse får en fremtrædende plads i Sundhedsstrukturkommissionens anbefalinger for fremtidens sundhedsvæsen.

De 5 løsningsforslag er:

1. Formulere forpligtende nationale målsætninger for forebyggelsen

Vi skal have nationale, forpligtende målsætninger for forebyggelsen for at virkeliggøre langsigtede politiske visioner for hele forebyggelsesområdet. Målsætningerne skal omhandle de områder, der har størst betydning for danskernes sundhed f.eks. overvægt, fysisk aktivitet, usund kost, rygning, alkohol og mental sundhed. I forlængelse heraf skal der udarbejdes en national forebyggelsesstrategi, der indfrier de fælles mål for forebyggelsen.

2. Sikre ensartede kvalitetsstandarder af høj kvalitet

For at styrke kvaliteten og effekten i forebyggelsesarbejdet er der behov for at ensarte og kvalitetssikre måden, hvorpå opgaven løses. Med hjemmel i Sundhedsloven §118 b skal Sundhedsstyrelsen udarbejde forpligtende kvalitetsstandarder på et højt fagligt niveau for hele den kommunale forebyggelsesopgave, herunder såvel rammerne for sund levevis samt forebyggende og sundhedsfremmende tilbud.

Desuden skal Sundhedsstyrelsen have til opgave at udarbejde forpligtende kvalitetsstandarder for regionernes ansvar for at rådgive patienter om, og give beslutningsstøtte til forebyggende tilbud i kommunerne.

Implementering af forpligtende kvalitetsstandarder for hele forebyggelsesområdet skal understøttes af de nødvendige investeringer i forebyggelse via de politiske aftaler og på finansloven.

3. Udvide populationsansvaret i hele sundhedstrekanten

For at skabe et fælles ansvar for forebyggelsen skal populationsansvaret i hele sundhedstrekanten udvides. Sundhedsvæsenet og forebyggelsesopgaven skal bindes tættere sammen. Et styrket og mere forpligtende samarbejde omkring forebyggelsen kan f.eks. være forankret i sundhedsklyngerne, ske via tildeling af populationsansvar og understøttes af fælles finansielle ressourcer, som skal hjælpe sundhedsklyngerne med at løfte deres populationsansvar.

4. Indføre en folkesundhedslov

For at skabe større politisk forpligtelse og et fælles ansvar for forebyggelsen er der behov for, at forebyggelse indarbejdes bredt i alle de politiske dagsordener, som har betydning for danskernes sundhed. Ved at indføre en folkesundhedslov bliver der skabt en strukturel ramme for forebyggelse og sundheden generelt. Dette vil bidrage til at forpligte relevante politikområder, myndigheder og organisationer til at integrere sundhed i deres arbejde og tage et medansvar for en styrket folkesundhed.

5. Etablere et nationalt ekspertråd

For at skabe større politisk prioritering og styrke kvaliteten i forebyggelsesopgaven bør der etableres et nationalt rådgivende ekspertråd på forebyggelsesområdet. Rådet skal vejlede regeringen ift. udarbejdelse og implementering af den nationale forebyggelsesstrategi samt lave en årlig vurdering af, hvorvidt opstillede målsætninger for forebyggelsen indfries.

Fælles forebyggelsesindspil til Sundhedsstrukturkommissionen

Der er behov for at fremtidssikre og mindske presset på det danske sundhedsvæsen. Udviklingen i danskernes sundhedsadfærd går på flere områder fortsat den forkerte vej. Alt for mange ryger, flere er inaktive, flere udvikler overvægt og alkoholforbruget er stort - ikke mindst blandt de unge. Samtidig er der stor social ulighed i risikoen for at udvikle kræft, hjertekarsygdomme, diabetes, lungesygdomme med flere.

Der er flere veje at gå i fremtidssikringen af sundhedsvæsenet, men hovedforudsætningen er større politisk prioritering og forpligtelse af hele forebyggelsesområdet. Forebyggelse er afgørende, hvis vi skal sikre et bæredygtigt og robust sundhedsvæsen i fremtiden. Det kræver, at vi bliver ambitiøse og tænker sundhedspolitikken bredt, på tværs af sektorer og inddrager langt flere fagområder end hidtil. Vi har brug for en sund omstilling i hele samfundet med forpligtende mål på tværs af politikområder, hvormed der bliver taget et fælles ansvar for indfrielse af forebyggelsespotentialer.

Forebyggelsesarbejdet er aktuelt rammesat af Sundhedslovens §119, som kun løst definerer samarbejdet mellem kommuner og regioner, hvor hovedansvaret for den borgerrettede forebyggelse ligger hos kommunerne. Kvalitet, indhold og omfang af den konkrete forebyggelsesopgave er i dag udfordret af, at eksisterende lovgivning ikke udstikker incitament til en styrket forebyggelsesindsats og ikke fremmer samarbejdet herom. Samtidig er den politiske prioritering og gennemslagskraft udfordret på såvel nationalt, regionalt og kommunalt niveau - organisatoriske rammer, der skaber geografisk ulighed i danskernes mulighed for at leve et sundere liv og forebygge mange af de sygdomme, som belaster sundhedsvæsenet.

Samtidig mangler der et nationalt ansvar for placering og finansiering af landsdækkende forebyggelsesopgaver, som bedst løses på nationalt niveau. Herunder udbredelse af viden og information til borgerne om relevante sundhedstilbud, samt udvikling og drift af nationale forebyggelsestilbud som telefonisk rådgivning i rygestop, alkoholafvænnelse mm. I forlængelse heraf mangler der et organisatorisk set-up, der fremmer, at borgere, der er i kontakt med almen praksis og region, systematisk henvises til kommunale sundhedstilbud.

Nærværende forebyggelsesindspil har til hensigt at pege på nationale strukturer, der kan realisere de store potentialer i bedre forebyggelse samt skitsere konkrete løsningsforslag, som Sundhedsstrukturkommissionen med fordel kan integrere i modeller for udvikling og kvalitetssikring af vores fremtidige sundhedsvæsen.

Principper for den sunde omstilling

Den sunde omstilling i samfundet er betinget af, at forebyggelsesarbejdet bygger på en helhedsorienteret tilgang på tværs af sektorerne i sundhedsvæsenet og sker på flere niveauer. Forebyggelsesarbejdet skal være hægtet op på en fælles forståelsesramme og fælles økonomiske incitamentsstrukturer – besluttet på nationalt politisk niveau - som fremmer forståelsen af, at borgernes sundhed er én fælles opgave, og sikrer, at alle aktører i sundhedsvæsenet får gavn af at sikre mest mulig sundhed for borgerne i det lange perspektiv. Vi må ændre kernefortællingen om *forebyggelse*, hvis den sunde omstilling skal lykkes.

Et stærkt og forpligtende forebyggelsesarbejde er en rød tråd i følgende bærende principper, som kan genfindes i nedenstående konkrete løsningsforslag:

- Større politisk prioritering af forebyggelse
- Mere forpligtende forebyggelse på alle sektorniveauer
- Styrket kvalitet i forebyggelsesopgaven
- Skabe incitamentter til fælles ansvar for forebyggelsen
- Bedre data- og teknologiunderstøttelse

Løsningsforslag til indfrielse af forebyggelsespotentialer

Med udgangspunkt i ovenstående principper foreslås følgende 5 løsningsforslag, der skal bidrage til at indfri forebyggelsespotentialer, fremme en fælles sund omstilling i samfundet og sætte et langvarigt aftryk på folkesundheden.

1. Formulere forpligtende nationale målsætninger for forebyggelsen

Vi skal have nationale, forpligtende målsætninger for forebyggelsen for at virkeliggøre langsigtede politiske visioner for hele forebyggelsesområdet. Målsætningerne skal fokusere på de områder, der har størst betydning for danskernes sundhed f.eks. overvægt, fysisk aktivitet, usund kost, rygning, alkohol og mental sundhed.

I forlængelse heraf skal der udarbejdes en national handlingsplan, som realiserer de opstillede forebyggelsesmålsætninger. De nationale forebyggelsesmålsætninger skal indeholde forpligtende mål for både den borger- og patientrettede forebyggelse.

2. Sikre ensartede kvalitetsstandarder af høj kvalitet

Der sker i stigende grad en opgaveglidning, hvor flere opgaver rykkes til det nære sundhedsvæsen i kommunerne. Der er derfor et naturligt og presserende behov for, at kvaliteten i det nære sundhedsvæsen følger med opgaven.

For at styrke kvaliteten og effekten i forebyggelsesarbejdet er der behov for at ensarte og kvalitetssikre måden, hvorpå opgaven løses. Aktuelt er indholdet i Sundhedslovens §119 ikke fuldt ud konkretiseret ved forpligtende kvalitetsstandarder, hvilket betyder, at relevante sektorer i sundhedsvæsenet ikke har et fælles afsæt for opgaveløsningen.

Der er taget et første skridt i den rigtige retning med den kommende kvalitetsstandard for kommunernes forebyggende tilbud til borgere med kronisk sygdom, som Sundhedsstyrelsen forventes at udsende inden udgangen af 2023. Den skal sikre, at vi får rettet op på de store forskelle i kvalitet, prioritering og kompetencer, som i dag præger den patientrettede forebyggelse i kommunerne.

Men der er også behov for at løfte kvaliteten af den borgerrettede forebyggelse, dvs. indsatser for f.eks. børn, unge eller for voksne i risiko for at udvikle kronisk sygdom. Ligeledes er der behov for at forpligte ikke alene kommunerne, men alle sektorer i sundhedsvæsenet ift. at løfte forebyggelsen.

Med hjemmel i Sundhedslovens §118 b skal Sundhedsstyrelsen have til opgave at udarbejde forpligtende kvalitetsstandarder på et højt fagligt niveau for hele den kommunale forebyggelsesopgave, herunder såvel rammerne for sund levevis samt forebyggende og sundhedsfremmende tilbud. Kvalitetsstandarderne skal rammesætte forebyggelsesarbejdet med hensyn til kvalitet, indhold samt

omfang og bør samtidig omfatte monitorering og kvalitetsdata, borgerinformation samt drift af nationale rådgivningstilbud.

Desuden skal Sundhedsstyrelsen have til opgave at udarbejde forpligtende kvalitetsstandarder for regionernes ansvar for at rådgive patienter om, og give beslutningsstøtte til forebyggende tilbud i kommunerne.

Implementering af forpligtende kvalitetsstandarder for hele forebyggelsesområdet skal understøttes af de nødvendige investeringer i forebyggelse via de politiske aftaler og på finansloven.

3. Udvide populationsansvaret i hele sundhedstrekanten

For at skabe et fælles ansvar for forebyggelsen skal populationsansvaret i hele sundhedstrekanten udvides. Sundhedsvæsenet og forebyggelsesopgaven skal bindes tættere sammen. Sundhedsvæsenet løser mange opgaver på tværs af sektorer, hvor tæt samarbejde mellem aktørerne er en forudsætning for sammenhæng, kvalitet og effekt.

Et styrket og mere forpligtende samarbejde omkring forebyggelsesopgaven kan være forankret i sundhedsklyngerne og ske via tildeling af fælles finansielle ressourcer, som sikrer, at sundhedsklyngerne kan løfte deres populationsansvar. Et fælles populationsansvar skal give alle parter adgang til data og information om den fælles population. På den måde bliver det nemmere at identificere behov, risikofaktorer og muligheder for fælles forebyggelse.

4. Indføre en folkesundhedslov

For at skabe en større politisk forpligtelse og et fælles ansvar for forebyggelsen er der behov for, at forebyggelse ikke kun indtænkes i sundhedspolitikken, men integreres i øvrige politiske dagsordener med henblik på at indrette hele vores samfund, så det understøtter sundere liv og valg. Ved at indføre en folkesundhedslov bliver der skabt en strukturel ramme for forebyggelse og sundheden generelt, hvilket bidrager til at forpligte relevante politikområder, myndigheder og organisationer til at integrere sundhed i deres arbejde og tage et medansvar for en styrket folkesundhed.

5. Etablere et nationalt ekspertråd

For at skabe større politisk prioritering og styrke kvaliteten i forebyggelsesopgaven bør der etableres et nationalt rådgivende ekspertråd på forebyggelsesområdet, som skal være med til at sikre fremdrift i de politiske forebyggelsesmålsætninger. Rådet skal vejlede regeringen ift. udarbejdelse og implementering af den nationale forebyggelsesstrategi samt bistå regeringen med den bedst tilgængelige viden om, hvordan de forpligtende forebyggelsesmålsætninger i en langsigtet forebyggelsesstrategi realiseres.

Rådet skal årligt vurdere, om regeringens forebyggelsesindsats anskueliggør, at prioriterede målsætninger indfries.